

Boqonnaa

4

SAFAROOTA

4.1 Safaroota Dheerinaa

Safarri dheerinaa haala ammayyatiin osoo hin dhufiin dura warri kee dheerina safaruuf:

- Dheerina faana miilaa
  - Dhundhuma
  - Taakkuu
  - Tarkaanfii fi kkf tti fayyadamu.
- Kunis yuuniitoota aadaa jedhamu.

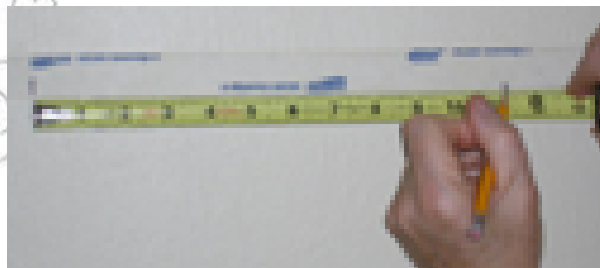
Gocha 4.1A

Kanneen armaan gadii gareen hojjedhaa.

- 1 Barruulee keessan quba keessaniin safaraa. Quba meeqa ta'e?
- 2 Dheerina gabatee boronqii ciqilee keessaniin safaraa.
- 3 Dirree kubbaa miilaa mana barumsaa keessanii tarkaanfiin safaraa.

4.1.1 Yuuniitoota safara dheerinaa

Miliimeetirii (mm), saantiimeetirii (cm), deesiimeetirii (dm), meetirii (m), dekaameetirii (dam), hektoomeetirii (hm) fi kiiloometirii (km) safaroota dheerinaa kan ammayyaati.

Hojii garee

Sarartootti fayyadamuun gabatee armaan gadii guutaa.

	Kan safaramu	Dalgee	Dheerina
a	Kitaaba Ingiliffaa		
b	Kitaaba Herregaa		
c	Kitaaba afaan Oromoo		
d	Foddaa daree keetii		

Hariiroo yuuniitoota safara dheerinaa.

Yuuniitoota safara dheerinaa	Hariiroo isaanii	Hirmaataa jijjiirraa isaanii
cm fi mm	1cm = 10mm	10
dm fi cm	1dm = 10cm	10
m fi dm	1m = 10dm	10
km fi m	1km = 1000m	1000
m fi dm	1m = 10dm	10

4.1.2 Yuuniitoota safara dheerinaa walitti jijjiiruu

A Yuuniitoota safara dheerinaa gurguddoo gara isaan xixiqqootti jijjiiruu.

Fakkeenya

Gara miliimetiriitti jijjiiri.

a 9cm

b 250m

Furmaata:-

a 1cm = 10mm

b 1m = 100cm = 1000mm

9cm = 9 × 10mm

250m = 250 × 1000mm

= 90mm

= 250,000 mm

Kanaafuu, 9cm miliimeetrii 90 ta'a.

Kanaafuu, 250 m = 250,000mm ta'a.

Hubadhu:

Yuuniitii safara dheerinaa isa guddaa irraa gara xiqqaatti jijjiiruuf lakkoofsicha hirmaataa jijjiirraa isaaniitiin baay'ifna.

- cm gara mm tti jijjiiruuf 10'n baay'ifna.
- m gara cm tti jijjiiruuf 100'n baay'ifna.
- km gara m tti jijjiiruuf 1000'n baay'ifna.

B Yuuniitoota safara dheerinaa xixiqqoo gara isaan gurguddootti jijjiiruu

Fakkeenya

Gara gaafatamtetti jijjiiri.

a 700mm gara cm tti jijjiiri.

b 800 cm gara m tti jijjiiri.

Furmaata:-

a 10mm = 1cm

$$700\text{mm} = \frac{700}{10}\text{cm} = 70\text{cm}$$

Kanaafuu, 700mm = 70cm

c 1000m = 1km

$$2600\text{m} = \frac{2600}{1000}\text{km} = 2.6\text{km}$$

Kanaafuu, 2600m = 2.6km

c 2600m gara km tti jijjiiri.

b 100cm = 1m

$$800\text{cm} = \frac{800}{100}\text{m} = 8\text{m}$$

Kanaafuu, 800cm = 8m

Hubadhu:

Yuuniitii safara xiqqaa irraa gara guddaatti jijjiiruuf lakkoofsicha hirmaataa jijjiiraa isaaniitiif hirra.

Gilgaala 4.1A

1	Gara mm tti jijjiiri.	a 5cm	b 117cm fi 3mm	c 1620.5cm
2	Gara cm tti jijjiiri.	a 127m	b 7940m fi 25cm	c 9600m
3	Gara meetiraatti jijjiiri.	a 625km	b 42km fi 200m	c 845.72 km
4	Gara cm tti jijjiiri.	a 3500mm	b 57240mm	c 1,000,000mm
5	Gara m tti jijjiiri.	a 3500cm	b 5700cm	c 124,700cm
6	Gara km tti jijjiiri.	a 780,000m	b 700,000cm	c 32000m

7 Gara yuuniitii barbaadameetti jijjiiri.

a $2\text{km} = \underline{\hspace{1cm}}\text{cm}$

d $2\text{km} = \underline{\hspace{1cm}}\text{mm}$

g $25\text{hm} = \underline{\hspace{1cm}}\text{cm}$

b $5\text{m} = \underline{\hspace{1cm}}\text{mm}$

e $2000\text{mm} = \underline{\hspace{1cm}}\text{m}$

h $350\text{dam} = \underline{\hspace{1cm}}\text{hm}$

c $1\text{km} = \underline{\hspace{1cm}}\text{dm}$

f $9\text{km} = \underline{\hspace{1cm}}\text{m}$

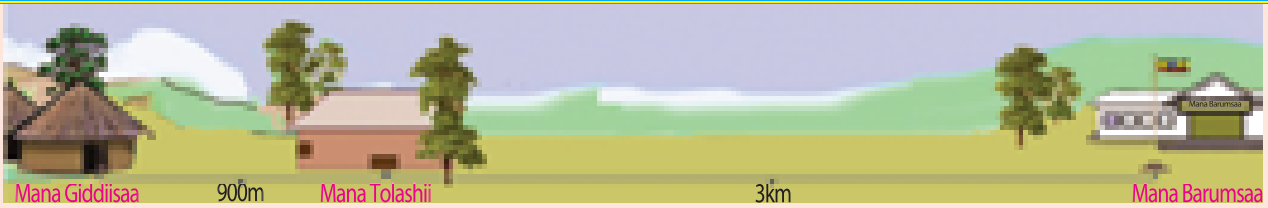
4.1.3 Yuuniitota safara dheerinaa ida'uu, Hir'isuu, waliin madaaluu fi piroobil-eemota jechaa furuu

Hubadhu:

Yuuniitoota safara dheerinaa wal madaalchisuu, ida'uus ta'e hir'isuu kan caalaatti mijaa'aa ta'u yoo yuuniitonni isaanii tokkicha ta'anii ibsamani dha.

A Yuuniitoota dheerinaa ida'uu

Gocha 4.1B

Akkuma danaa armaan olii irratti mul'atutti manni barumsaa, manni Tolashii fi manni Giddiisaa toora tokko irra jiru.

- Mana barumsaati hamma mana Tolashiitti 3km fagaata.
- Mana Tolashii irraa hamma mana Giddiisaatti 900m fagaata.
- Mana barumsaa irraa hamma mana Giddiisaatti hammami fagaata?

Fakkeenya

1 Ida'i

a $212\text{m} + 978\text{m}$

b $1\text{km} + 800\text{m}$

Furmaata:-

a $212\text{m} + 978\text{m} = 1190\text{m}$

b $1\text{km} + 800\text{m} = 1000\text{m} + 800\text{m}$
 $= 1800\text{m}$
 $= 1\text{km} + 0.8\text{km}$
 $= 1.8\text{km}$

B Yuuniitoota dheerinaa wal irraa Hir'isuu**Gocha 4.1C**

Wadaroo meetirii 2 dheeratu irraa saantimeetiriin 76 yoo citee bade, kan hafe hammam dheerata?

F akkeenya**1** Hir'isi

a $170\text{km} - 29\text{km}$

c $10\text{m} - 111\text{mm}$

b $130\text{km} - 80000\text{m}$

Furmaata:-

a $170\text{km} - 29\text{km} = 141\text{km}$

c $10\text{m} - 111\text{mm}$

b $130\text{km} - 80000\text{m}$

$= 10 \times 100\text{cm} - 111\text{mm}$

$= 130 \times 1000\text{m} - 80000\text{m}$

$= 1000 \times 10\text{mm} - 111\text{mm}$

$= 130000\text{m} - 80000\text{m}$

$= 10000\text{mm} - 111\text{mm}$

$= 50000\text{m}$

$= 9889\text{mm}$

$= 50\text{km}$

$= 9.889\text{m}$

C Yuuniitoota dheerinaa waliinmadaaluu**Gocha 4.1D**

Kamtu irra dheerata?

a 2km moo 890m ?

c 3m moo 800mm

b 1km moo 90700mm ?

d 1dm moo 0.05km ?

F akkeenya

Dheerinoota armaan gadii waliin madaali.

a 5km fi 888m

b 200m fi 8070cm

Furmaata:

Dheerinoota kennaman waliin madaaluuf duraan dursinee gara yuuniitii tokkichatti jijjiiruu qabna.

a $5\text{km} = 5 \times 1\text{km}$

b $200\text{m} = 200 \times 1\text{m}$

$= 5 \times 1000\text{m}$

$= 200 \times 100\text{cm}$

$= 5000\text{m}$

$= 20,000\text{cm}.$

Kanaafuu, $5\text{km} > 888\text{m}$ ta'a.

Kanaafuu, $200\text{m} > 8070\text{cm}$ ta'a.

Gilgaala 4.1B

1 Ida'i

a $66\text{cm} + 14\text{cm}$

c $1674\text{km} + 476\text{km}$

b $572\text{ m} + 172\text{m}$

d $1\text{km } 3800\text{cm} + 125120\text{m}$

2 Hir'isi

a $81\text{cm} - 14\text{cm}$

c $710\text{km} - 579\text{km}$

b $720\text{m} - 270\text{ m}$

d $829\text{km } 562\text{m} - 398\text{ km } 638\text{m}$

3 $<$, $>$ yookiin = bakka duwwaatti guutuun hima kenname dhugoomsi.

a $40\text{km} \text{ ___ } 4500\text{m}$

d $400,500\text{m} \text{ ___ } 401\text{ km}$

b $12,000\text{mm} \text{ ___ } 12\text{m}$

e $50,000\text{m} \text{ fi } 50\text{cm} \text{ ___ } 50\text{km} \text{ fi } 50\text{m}$

c $300,000\text{cm} \text{ ___ } 3.5\text{km}$

f $750\text{km} \text{ ___ } 2568\text{m}$

4 Obbo Lalisaan wayaa hodhisiifachuuf barbaadani. Haaluma kanaan:

- Surreef 1m fi 15cm.
- Kootiif 1m fi 80cm
- Sadariyyaaf 50cm baqaqisiifatani.

a Walumaa galatti obbo Lalisaan hoccuu hammam baqaqisiifatani?

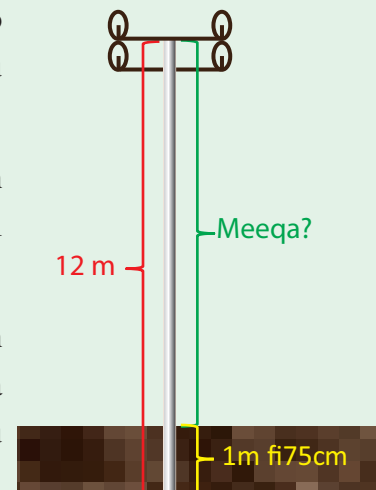
b Hoccuu meetirii 20 dheeratu irraa barataa tokkoof hoccuu 2m fi 55cm yoo kennan, hammamtu hafaaf?

5 a Utubaan elektiriikii tokko dheerinni isaa 12m dha. Otoo 1m fi 75cm lafa keessa gadi lixee kan lafaa oli tti mul'atu meetirii meeqa ta'a?

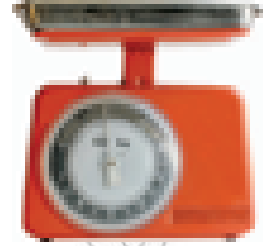
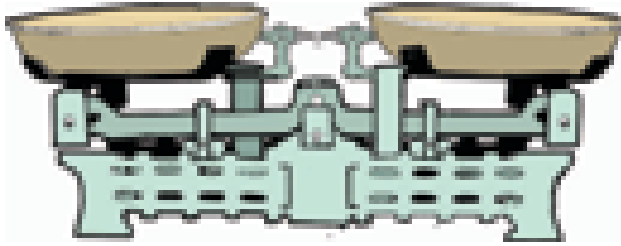
b Dheerinni Arfaasee 1m fi 64cm dha. Dirribeen Arfaaseedhaan seentiimeetirii 13'n caalamti. Dheerinni Dirribee hammami?

c Tulluun wadaroo 10m, 25cm fi 80mm, Gammadaan wadaroo 12m, 3cm fi 54mm dheeratu qabu. Walumaa galatti Tulluu fi Gammadaan wadaroo hammam dheeratu qabu?

d Dheerina 24km deemuuf namichi tokko 8.6km gangeedhaan, 5.4km lafoo, kanhafa konkoolaataadhaan deema. Kan konkoolaataadhaan deeme hammam ta'a?

4.2 Safara Hangaa

4.2.1 Yuuniitoota safara hangaa

Gocha 4.2A

Gaaffilee armaan gadii irratti gareedhaan mari'adhaa.

- a Hanga keessan maaliin safartu?
- b Hanga midhaan qalqalloo keessa jiruu maaliin safartu?
- c Hanga waantoota xixiqqoo maaliin safarra?
- d Yuuniitoota safartoota hangaa beektan walitti himaa.
- e Hanga tokkoo tokkoo keesanii mee walitti himaa.

Hubadhu:

- miliigiraamii (mg)
  - seentiigiraamii (cg)
  - deesiigiraamii (dg)
  - Giraamii (gm)
  - Kiilooigiraamii (kg)
  - Kuntaala (ku)
  - Toonii (t)
  - Deesiitoonii(dt)
- } Yuuniitoota hangaa xixiqqoo jedhamu
- } Yuuniitoota hangaa gurguddaa jedhamu

Hariiroo yuuniitoota hangaa

Yuuniitoota hangaa	Hariiroo isaanii	Hirmaataa jijjiirraa isaanii
gm fi mg	1gm = 10mg	10
Kg fi gm	1kg = 1000gm	1000
ku fi kg	1ku = 100kg	100
t fi kg	1t = 1000kg	1000
t fi ku	1t = 10ku	10

Tooniin akkuma kg fi gm yuuniitii safara hangaati

$$1t = 10 \text{ ku}$$

$$1t = 10 \times 100\text{kg} = 1,000\text{kg}$$

4.2.2 Yuuniitoota safara hangaa isa tokko gara biraatti jijjiiruu

A Yuuniitoota safara hangaa gurguuddaa irraa gara isa xixiqqootti jijjiiruu

Gocha 4.2B

Gaaffilee armaan gadii irratti gareedhaan mari'adhaa.

Obbo Jiraan buna toonii 4 oomishan.

a kuntaalaan meeqa ta'a?

b kiilograamiin meeqa ta'a?

Fakkeenya

Gara giraamiitti jijjiiri.

a 5kg

b 3ku

c 1t

Furmaata:-

a $1\text{kg} = 1000\text{gm}$

$$5\text{kg} = 5 \times 1\text{kg}$$

$$= 5 \times 1000\text{gm}$$

$$= \underline{5000\text{gm}}$$

Kanaafuu, $\underline{5\text{k} = 5000\text{gm}}$

b $1\text{ku} = 100\text{kg} = 100 \times 1000\text{gm}$

$$= 100,000\text{gm}$$

$$3\text{ku} = 3 \times 1\text{ku}$$

$$= 3 \times 100,000\text{gm} = 300,000\text{gm}$$

Kanaafuu, $\underline{3\text{ku} = 300,000\text{gm}}$

c $1t = 10\text{ku} = 10 \times 100\text{kg}$

$$= 1000 \times 1000\text{gm}$$

$$= 1,000,000\text{gm}$$

Kanaafuu, $\underline{1t = 1,000,000\text{gm}}$

B Yuuniitoota safara hangaa xixiqqaa irraa gara gurguuddaatti jijjiiruu

Gocha 4.2C

Hangi barataa tokkoo 42000gm dha. Hangi barataa kanaa kiiloogiraamiin meeqa ta'a?

Fakkeenya

Gara barbaadametti jijjiiri.

- a** 7500kg gara kuntaalaatti jijjiiri   **c** 80 ku gara tooniitti jijjiiri.
b 3000 kg gara tooniitti jijjiiri.   **d** 500,000gm gara kuntaalaatti jijjiiri.

Furmaata:

a $1\text{ku} = 100\text{kg}$
 $7500\text{kg} = 75 \times 100\text{kg}$
 $= 75 \times 1\text{ku}$
 $= \underline{75\text{ku}}$

Kanaafuu, $\underline{7500\text{kg} = 75\text{ku}}$

c $80\text{ku} = 8 \times 10\text{ku}$
 $= 8 \times 1\text{t}$
 $= 8\text{t}$

Kanaafuu, $\underline{80\text{ku} = 8\text{t}}$

b $1\text{t} = 10\text{ku} = 1000\text{kg}$
 $3000\text{kg} = 3 \times 1000\text{kg}$
 $= 3 \times 1\text{t}$
 $= 3\text{t}$

Kanaafuu, $\underline{3000\text{kg} = 3\text{t}}$

d $1\text{ku} = 100\text{kg} = 100,000\text{gm}$
 $500,000\text{gm} = 5 \times 100,000\text{gm}$
 $= 5 \times 1\text{ku} = 5\text{ku}$

Kanaafuu, $\underline{500,000\text{gm} = 5\text{ku}}$

Gilgaala 4.2A

1 Gara giraamiitti jijjiiri.

- a** 3kg   **c** 5kg fi 105gm   **e** 1ku
b 4kg fi 650gm   **d** 6kg   **f** 1t

2 Gara kiiloogiraamiitti jijjiiri.

- a** 2000gm   **c** 3.5t   **e** 8.5ku
b 2500gm   **d** 75 ku   **f** 100t

3 Bakka duwwaa guuti.

- a** $7\text{kg} = \underline{\hspace{2cm}}\text{gm}$ **e** $2\text{t} = \underline{\hspace{2cm}}\text{ku} = \underline{\hspace{2cm}}\text{kg}$
b $\underline{\hspace{2cm}}\text{gm} = 6\text{kg}$ **f** $50\text{ku} = \underline{\hspace{2cm}}\text{t} = \underline{\hspace{2cm}}\text{kg}$
c $200,000\text{gm} = \underline{\hspace{2cm}}\text{kg}$ **g** $950,000\text{kg} = \underline{\hspace{2cm}}\text{ku} = \underline{\hspace{2cm}}\text{t}$
d $900,500\text{gm} = \underline{\hspace{2cm}}\text{kg} = \underline{\hspace{2cm}}\text{gm}$ **h** $1\text{ku fi } 250\text{gm} = \underline{\hspace{2cm}}\text{kg} = \underline{\hspace{2cm}}\text{gm}$

4.2.3 Safaroota hangaa ida'uu, hir'isuu, waliin madaaluu fi piroobileemota jechaa furuu

Hubadhu:

Safaroota waliin madaaluu fi qoyyabuun kan nuuf salphatu yoo yuuniitootni isaanii tokkicha ta'anii ibsamanidha.

A Safaroota hangaa walitti ida'uu

Gocha 4.2D

Konkoolaataan fe'isaa tokko duwwaa isaa 55,000kg ulfaata. Miini konkoolaataan suni fe'e 110 kg yoo ta'e, konkoolaataan sun fe'isa baate wajjin hammam ulfaata?

Fakkeenya

- 1 Obbo Gaaromaan horii foonii furdisanii gurguru. Ji'a 4 dura kan bitan sangaan tokko 215kg ture. Amma garuu sangaan suni kan duraa irratti 75 kg dabalee argame. Kanaafuu, hangi sangaa kanaa yeroo ammaa kana hammam ta'a?

Furmaata:-

Ji'a 4 dura hangi sangaa kanaa = 215kg. Hangi sangaan kun dabalee argame = 75kg

Hangi sangaa kanaa amma = hanga duraa + kan dabale

$$= 215 \text{ kg} + 75 \text{ kg} = 290 \text{ kg}$$

Kanaafuu, hangi sangaa kanaa yeroo ammaa 290kg ta'a.

- 2 Ida'i

a $275 \text{ gm} + 720 \text{ gm}$

b $30,600 \text{ kg} + 42,900 \text{ kg}$

c $12 \text{ t } 7 \text{ ku} + 3 \text{ t } 8 \text{ ku}$

Furmaata:-

a $275 \text{ gm} + 720 \text{ gm} = \underline{995 \text{ gm}}$

b $30,600 \text{ kg} + 42,900 \text{ kg} = \underline{73,500 \text{ kg}}$

c $12 \text{ t } 7 \text{ ku} + 3 \text{ t } 8 \text{ ku}$

$$= 12 \text{ t} + 7 \text{ ku} + 3 \text{ t} + 8 \text{ ku}$$

$$= 12 \text{ t} + 3 \text{ t} + 7 \text{ ku} + 8 \text{ ku}$$

$$= 15 \text{ t} + 15 \text{ ku}$$

$$= 15 \times 10 \text{ ku} + 15 \text{ ku}$$

$$= 150 \text{ ku} + 15 \text{ ku}$$

$$= \underline{165 \text{ ku}}$$

Gilgaala 4.2B

Ida'i

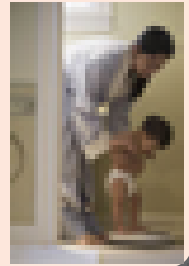
a	780gm + 539gm	e	320ku +180ku
b	14,472kg +1998kg	f	350t +294t
c	123kg 650gm + 1478kg350gm	g	16t9ku +7t5ku
d	27890kg500gm +9870kg500gm	h	16t8ku70kg +29t1ku80kg

B Safaroota hangaa walirraa hir'isuu

Gocha 4.2E

Ganameen mucaa ishee wajjiin 70 kg ulfaatti. Mucaan ishee qofaa isaa 6500 gm ulfaata.

Hangi Ganamee qofaa ishee hammami?

Fakkeenya

Hir'isi

a	$\begin{array}{r} 600 \text{ gm} \\ - 370 \text{ gm} \\ \hline \end{array}$	b	$\begin{array}{r} 6 \text{ kg } 400 \text{ g} \\ - 2 \text{ kg } 900 \text{ g} \\ \hline \end{array}$	c	$\begin{array}{r} 3275 \text{ t} \\ - 1788 \text{ t} \\ \hline \end{array}$

Furmaata:-

a	$\begin{array}{r} 600 \text{ gm} \\ - 370 \text{ gm} \\ \hline 230 \text{ gm} \\ \hline \end{array}$	b	$6 \text{ kg } 400 \text{ gm} - 2 \text{ kg } 900 \text{ gm}$ $= 6 \text{ kg} + 400 \text{ gm} - (2 \text{ kg} + 900 \text{ gm})$ $= 6 \times 1000 \text{ gm} + 400 \text{ gm} - (2 \times 1000 \text{ gm} + 900 \text{ gm})$ $= 6000 \text{ gm} + 400 \text{ gm} - (2000 \text{ gm} + 900 \text{ gm})$ $= 6400 \text{ gm} - (2900 \text{ gm}) = 3500 \text{ gm}$ $\underline{= 3.5 \text{ kg}}$
c	$3275 \text{ t} - 1788 \text{ t} = 1487 \text{ t}$		

Gilgaala 4.2C

- 1 Tolaan Gammachuun 7kg caala. Hangi Gammachuu 62kg fi 200gm yoota'e, hangi Tolaa hammam ta'a?
- 2 Jaalalleen sukkaara 8kg fi 600gm manaa qabdi ture. Dabalataan sukkaara 1kg fi 396gm yoo bitatte, walitti sukkaara hammam qabdi?

- 3 Aannan qabee isaa wajjiin 3 kg fi 762 gm ulfaata. Qabeeduwwaan 1kg fi 101gm yoo ulfaate, aannan qofaan hagam ulfaata?
- 4 Konkolaataan tokko meeshaa fe'ate wajjiin 60t, 9ku fi 300gm ulfaata. Meeshaan qofaa isaa 105ku, 2kg fi 107gm yoo ulfaate, konkoolaataan kun qofaa isaa hagam ulfaata?

C Safaroota hangaa waliin madaaluu

Gocha 4.2F

Loomituu, Siddisee fi Leensaan buna gurgurachuuf gabaa deeman. Haaluma kanaan

- Loomituu buna 50kg
  - Siddiseen buna 1ku
  - Leensaan buna 36700 gm gurguratan
- a Eenyutu buna baa'ee gurgurate?
- b Eenyutu buna xiqqoo gurgurate?
- c Hanga buna gurguramee xiqqaa irraa gara guddaatti tartiibaan barreessi.

Fakkeenya

- 1 Mallattoolee hariiroo $>$, $<$ yookiin = keessaa isa himicha dhugoomsu bakka duwwaatti barreessi.

a $1700\text{gm} \quad \underline{\hspace{1cm}} \quad 2\text{kg}$

b $2\text{t} \quad \underline{\hspace{1cm}} \quad 19\text{ku}$

Furmaata:-

a $2\text{kg} = 2 \times 1000\text{gm}$

b $2\text{t} = 2 \times 10\text{ku}$

$= 2000\text{gm}$

$= 20\text{ku}$

Kanaafuu, $1700\text{gm} < 2\text{kg}$

Kanaafuu, $2\text{t} > 19\text{ku}$

- 2 Xiqqaa irraa gara guddaatti tartiibessi.

1800gm; 1.6kg; 1kg fi 550gm

Furmaata:-

$1.6\text{kg} = 1.6 \times 1000\text{gm} = 1600\text{gm}$

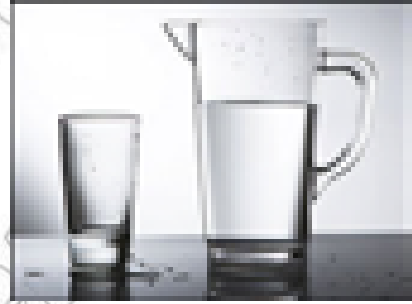
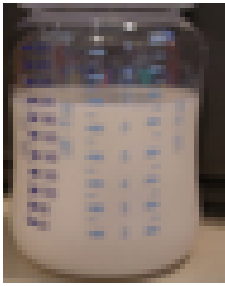
$1\text{kg fi } 550\text{gm} = 1000\text{gm} + 550\text{gm} = 1550\text{gm}$

Kanaafuu, $1550\text{gm} < 1600\text{gm} < 1800\text{gm}$ jechuun, $1\text{kg } 550\text{gm} < 1.6\text{kg} < 1800\text{gm}$

Gilgala 4.2 D

- 1 Bakka duwwaatti > , < yookiin = barreessuun waliin madaali.
a	1t ___ 1000kg	d	20t 9ku ___ 20899kg
b	200kg ___ 2.5ku	e	$\frac{1}{5}$ t ___ 20,000gm
c	10,000gm ___ 1ku	f	3ku ___ 150070gm
- 2 Kanneen armaan gadii tartiibaan barreessi.
a	27,500gm, 26.5kg, 25kg 990gm	c	30t 7ku, 300ku, 29t 6ku
b	300ku 50kg, 29ku 50kg, 28500gm		

4.3 Safara qabee dhangala'oo

Dhangala'oo kan jedhaman bishaan, zayitii, aannan, boba'aa adda addaa, daadhii, farsoo fi kan kana fakkaatanidha.

Hojji Gare

- 1 Bishaan burcuqqoo guutuu isaa safaraatii gara okkoteetti galagalchaa. Meeqa isaatu okkoticha guuta?
- 2 Aannan qabee isaa keessa jiru irraa gara qabee guddaatti burcuqqoodhaan safaraatii galagalchaa. Burcuqqoo meeqa ta'e?
- 3 Zayitii bakka jiruutii fal'aanaan safaraatii liitiriitti naqaa. Meeqansaaatu guute?

Gocha armaan olii keessatti dhangala'oota safaraa turtan.

Yuuniitootni dhangala'oo ittiin safaruuf itti fayyadamnu liitirii (ℓ) fi miliiliitirii ($m\ell$) dha.

Hubadhu:

$$1\ell = 1000\text{ m}\ell$$

Hubadhu:

Yuuniitoota qabee dhangala'oo akka armaan gadiitti tilmaamuu kan dandeenyu ta'uu hubadhu.

- Qaruuraan tokko $\approx 1l$
- Qaruuraan kokaakollaa $\approx 330 ml$
- Burcuqqoo gidduu galeessi $\approx 200ml$
- Fal'aanni gidduu galeessi $\approx 10 ml$
- Fal'aanni shaayii $\approx 5 ml$
- Barmeeliin tokko $\approx 200l$

Gocha 4.3A

Kanneen armaan gadii safaruuf yuuniitii kamtu mijata? (l moo ml).

a Aannan burcuqqoo afur.	c Urgooftuu bilqaaxii tokko.
b Daadhii jaarkaani tokko.	d Bishaan gaanii tokko.

Hubadhu:

Dhangala'oota xiqqoo ta'aniif yuunitii miliilitiriitti yommuu gargaramnu, dhangala'oota baay'ee ta'an immoo liitiriin safarra.

4.3.1 Yuuniitoota safara Qabee Isa tokko gara biraatti jijjiiruu

Fakkeenya

1 Gara miliilitiriitti jijjiiri.

a $2l$	b $3l$ fi $500ml$	c $4.5l$

Furmaata:-

a $1l = 1000ml$

$2l = 2 \times 1000ml = 2000 ml.$

Kanaafuu, $2l = 2000 ml$

b $3l$ fi $500 ml = 3l + 500 ml = 3 \times 1000 ml + 500 ml$
 $= 3000 ml + 500 ml = 3500 ml$

Kanaafuu, $3l$ fi $500 ml = 3500 ml$

$$\begin{aligned}
 \text{c} \quad 4.5\ell &= 4\ell + 0.5\ell = 4 \times 1000 \text{ ml} + 0.5 \times 1000 \text{ ml} \\
 &= 4000 \text{ ml} + \frac{1000 \text{ ml}}{2} = 4000 \text{ ml} + 500 \text{ ml} \\
 &= 4500 \text{ ml}.
 \end{aligned}$$

2 Gara ℓ tti jijjiiri.

a 6000ml

b $265,500\text{ml}$

c $975,000\text{ml}$

Furmaata:-

a $1 \ell = 1000 \text{ ml}$

$$6000 \text{ ml} = 6 \times 1000 \text{ ml} = 6 \times 1 \ell$$

$$\underline{\underline{= 6 \ell}}$$

Kanaafuu, $\underline{6000 \text{ ml} = 6\ell}$

b $265,500 \text{ ml} = 265000 \text{ ml} + 500 \text{ ml}$

$$\begin{aligned}
 &= 265 \times 1000 \text{ ml} + 500 \text{ ml} \\
 &= 265 \times 1\ell + \frac{500}{10} \text{ ml} \\
 &= 265 \ell + \frac{5 \times 1000 \text{ ml}}{10} = 265 \ell + 0.5 \ell \\
 &\underline{\underline{= 265.5 \ell}}
 \end{aligned}$$

Kanaafuu, $265,500 \text{ ml} = 265.5 \ell$

c $975,000 \text{ ml} = 975 \times 1000 \text{ ml}$

$$= 975 \times 1 \ell = \underline{\underline{975 \ell}}$$

Kanaafuu, $975,000 \text{ ml} = 975 \ell$

Gilgaala 4.3A

Bakka duwwaa guuti.

a $7 \ell = \underline{\quad} \text{ ml}$

c $10\ell = \underline{\quad} \text{ ml}$

e $978,000 \text{ ml} = \underline{\quad} \ell$

b $25,000 \text{ ml} = \underline{\quad} \ell$

d $250000 \text{ ml} = \underline{\quad} \ell$

f $360000\text{ml} = \underline{\quad} \ell$

4.3.2 Safaroota Qabee dhangala'oo walitti ida'uu, walirraa hir'suu, waliin madaaluu fi piroobileemota jechaa furuu

A Safaroota qabee dhangala'oo walitti ida'uu fi walirraa hir'isuu

Gocha 4.3B

- Fayyisaan ganama aannan $\frac{1}{2}l$ fi 20 ml, galgala $\frac{1}{2}l$ dhuge. Walumaa galatti aannan liitirii meeqa dhuge?
- Namichi raabsaa boba'aa qabu tokko boba'aa 20,000l keessaa 12000l yoo gurgure, kan hingurguramiin hammam ta'a?

Fakkeenya

1 Ida'i

a $3870l + 9824l$

b $3840ml + 349ml$

c $340.2l + 486.8l$

Furmaata:-

$$\begin{array}{r} 3870l \\ + 9824l \\ \hline 13694l \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 3840ml \\ + 349ml \\ \hline 4189ml \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 340.2l \\ + 486.8l \\ \hline 827.0l \end{array}$$

2 Hir'isi

a $6748l - 897l$

b $2732l - 974l$

c $794.82l - 543.71l$

Furmaata:-

$$\begin{array}{r} 6748l \\ - 897l \\ \hline 5851l \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 2732ml \\ - 974ml \\ \hline 1758ml \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 794.82l \\ - 543.71l \\ \hline 251.11l \end{array}$$

Gilgaala 4.3B

1 Ida'i

a $\begin{array}{r} 7263l \\ + 974l \end{array}$

b $\begin{array}{r} 2330l \text{ fi } 150ml \\ + 7942l \text{ fi } 850ml \end{array}$

c $\begin{array}{r} 3740ml \\ + 1359ml \end{array}$

d $\begin{array}{r} 100.142l \text{ fi } 300ml \\ + 250.213l \text{ fi } 900ml \end{array}$

2 Hir'isi

$$\begin{array}{r} 348,164 \text{ } \ell \\ - 78,999 \text{ } \ell \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 876\text{ml} \\ - 288\text{ml} \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 169 \text{ } \ell \text{ fi } 850 \text{ ml} \\ - 94 \text{ } \ell \text{ fi } 750 \text{ ml} \\ \hline \end{array}$$

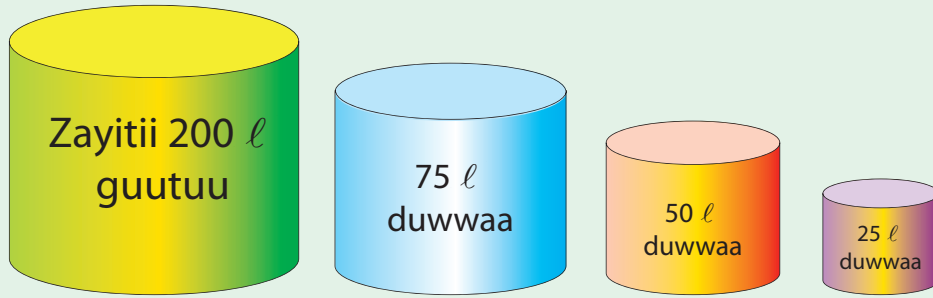
$$\begin{array}{r} 20,342 \text{ } \ell \text{ fi } 500 \text{ ml} \\ - 8.474 \text{ } \ell \text{ fi } 800 \text{ ml} \\ \hline \end{array}$$

3 Daldalaan aannanii tokko guyyaa wiixataa aannan 150ℓ fi 750 ml, guyyaa Kibxataa immoo 75ℓ fi 500 ml gurgurate. Walumaagalatti daldalaan kun guyyaa lamaan kanatti aannan hammam gurgurate?

4 Kuusaan bishaanii tokko jalqaba bishaan 87ℓ fi 300ml qaba ture. Bishaan 37ℓ fi 512ml yoo itti dabalame walumaa galatti kuusaan bishaanii kana keessatti bishaan hammamtu argama?

5 Kuusaan boba'aa tokko boba'aa 8000ℓ qabateera. Otoo 2600ℓ fi 89 ml keessaa gurguramee kan hafu hammami?

6 Danaalee armaan gadii hubadhuutii gaaffilee itti aanan deebisi.

- a Abbaa 200ℓ irra waraabnee abbaa 75ℓ otoo guutnee hammamtu isa guddaa keessatti hafa?
- b Abbaa 200ℓ irra buusnee abbaa 75ℓ fi abbaa 50ℓ yoo guunne hammamtu isa guddaa keessatti hafa?
- c Abbaa 200ℓ irra buusnee isaan duwwaa jiran sadanitti otoo guutnee, hamamtu isa guddaa keessatti hafa?

B Safaroota qabee dhangala'oo waliin madaaluu

Gocha 4.3 C

Waaqoon aannan 2ℓ dhuge. Boonaan immoo aannan 900 ml dhuge.

Eenyutiirra caala dhuge?

Fakkeenya

Bakka duwwaatti > , < yookiin = barreessuun waliin madaali.

a 10ℓ ___ 15ℓ

b 10ℓ ___ 1500ml

c 2ℓ 750ml ___ 3ℓ

Furmaata:-

a $10\text{ l} < 15\text{ l}$

b $1\text{ l} = 1000\text{ ml}$

c $2\text{ l } 750\text{ ml} = 2.75\text{ l}$

$10\text{ l} = 10,000\text{ ml}$

Kanaafuu, $2\text{ l } 75\text{ ml} < 3\text{ l}$

Kanaafuu, $10\text{ l} > 1500\text{ ml}$

Hubadhu:

Waliin madaaluuf jalqaba gara yuuniitii tokkichaatti jijjiiruu qabna.

Gilgaala 4.3C

1 Bakka duwwaatti $>$, $<$ yookiin = barreessuun waliin madaali.

a $\frac{3}{4}\text{ l} \underline{\hspace{1cm}} 500\text{ ml}$

b $\frac{1}{4}\text{ l} \underline{\hspace{1cm}} 250\text{ ml}$

c $5\text{ l } 500\text{ ml} \underline{\hspace{1cm}} 6000\text{ ml}$

d $188.5\text{ l} \underline{\hspace{1cm}} 18800\text{ ml}$

e $10\text{ l} \underline{\hspace{1cm}} 10,000\text{ ml}$

f $950\text{ ml} \underline{\hspace{1cm}} 1\text{ l}$

2 Yeroo adda addaa Fedhashiinii fi Gaaromsaan dhiiga fannoo diimaaf arjoomaniiru. Akkuma kanaan Fedhashiin 2 l fi 200 ml yoo arjoomtu, Gaaromsaan immoo 2040 ml arjoomeera.

a Eenyutu dhiiga caalaatti arjoome?

b Caalmaa hammamiin?